

В такій обстановці, яка додатково ускладнювалась перехідними процесами у внутрішньополітичному житті Польщі, репрезентативний орган української громади наблизився до надзвичайного, а разом і останнього свого з'їзду. В ньому взяло участь понад 120 делегатів, що представляли організації і середовища української спільноти (зокрема, Об'єднання лемків, Стоважишене лемків, Українське християнське братство та інші [1, с.1]), а також гості з Польщі і з-за кордону [16, с.21]. Серед запрошених гостей на форум українців з Польщі, України та інших держав прибули: представники Сейму – Єжи Вуттке і В. Мокрий, Міністерства культури і мистецтва – Стефан Старчевський і Богуміла Бердиховська, міністр праці і соціальної політики Янек Куронь, голова правління Гельсінського фонду з прав людини у Польщі Марек Новицький, посол СРСР в Польщі Валерій Виноградов. З України присутніми були представники: Народного руху України за перебудову (Віталій Дончик), Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном (Станіслав Лазебник і Сергій Марушевський), Товариства української мови ім. Т. Шевченка (Юрій Огульчавський), Спілки письменників України (Наталія Поклад). Вперше у з'їзді також взяли участь делегати від: Світового конгресу вільних українців, Українського центрально-громадського комітету у Франції, Центрального представництва української еміграції Німеччини, Союзу русинів-українців Чехословаччини та інших організацій [1, с.1].

Перша частина з'їзду була присвячена організаційно-процедурним питанням та дискусії над проектом статуту організації. Відкрив з'їзд голова ГП УСКТ М. Вербовий. Президія з'їзду складалася з: М. Кертичака, Ю. Рейта, Олега Гнатюка, Андрія Орехівського, Василя Панчака і Василя Шоста. Обрано також секретаріат з'їзду у складі Наталії Кравчук, М. Туцької і Богдана Тхіра. Прес-центр з'їзду обслуговували Роман Галан та Мирослав Чех.

Найважливішими етапами другої частини надзвичайного з'їзду було схвалення нового Статуту організації і її назви. Під час дискусії до розгляду подано дві пропозиції: Союз українців Польщі та ОУВП. В результаті голосування проти останньої назви висловилося 4 делегати. Таким чином, завершився 34-річний етап існування організації українців в Польщі під назвою УСКТ.

Під час виборів до керівних органів влади Об'єднання було створено 35-особову Головну управу. Найбільше голосів отримали такі її члени: М. Чех (105 голосів із 121 можливих), М. Вербовий (104), Іван Киризок (102), В. Мокрий (100), Степан Козак (99), М. Кертичак (96), Михайло Лесів і Євген Рижик (по 94) та інші. Першим головою ОУВП з'їзд обрав 40-річного Ю. Рейта. За його пропозицію було схвалено такий склад ГП: М. Вербовий та С. Козак – заступники, М. Кертичак – секретар, члени – Петро Гладик, Степан Заброварний, М. Лесів, Степан Мігус, Євген Рижик, М. Чех та Ігор Щерба [8, с.1, 4].

Таким чином, внаслідок історичних домовленостей між лідерами української громади під час засідань “круглих столів” на межі 1989–1990 років було закладено фундамент для створення спільної для всіх українців організації. Проведення таких форумів було абсолютно новим явищем в історії українства в Польщі. Довготривалі дискусії і опрацювання концепції майбутньої організації, в чому брали участь не лише діячі УСКТ, в тому числі і представники різних українських осередків, були підтвердженням того, що активом української громади нарешті була усвідомлена нагальна потреба відкинути “сталінську модель” свого організаційного існування. В результаті було обрано самостійний шлях формування незалежної структури, яка в своїй діяльності керуватиметься принципами демократії і справедливості.

Джерела та література

1. Гости з'їзду // Наше слово. – 1990. – № 11. – С. 1.
2. Інтерв'ю з М. Вербовим (м. Варшава, 18.12.2013 р.) // Особистий архів автора.
3. 20-ліття ОУП – спроба підсумку. Круглий стіл. Ч. I [Електронний ресурс] // Наше слово. – 2010. – № 50. – Режим доступу: <http://www.nasze-slowo.pl/20--littja-oup-sproba-pidsjumu-kruglii-stil/>. – Назва з екрану.
4. На ґрунті українства // Наше слово. – 1990. – № 2. – С. 1.
5. Надзвичайний з'їзд – 24-25 лютого // Наше слово. – 1990. – № 5. – С. 1.
6. На перехідному етапі. З ІV Пленуму ГП УСКТ // Наше слово. – 1989. – № 47. – С. 1.
7. Новим повіяло? // Наше слово. – 1989. – № 42. – С. 1.
8. Об'єднання // Наше слово. – 1990. – № 11. – С. 1, 4.
9. Особливий склад керівних органів Українського суспільно-культурного товариства // Наше слово. – 1988. – № 28. – С. 3.
10. Підсумки фестивалю // Наше слово. – 1989. – № 41. – С. 1.
11. Постанова ІХ З'їзду УСКТ // Наше слово. – 1988. – № 32. – С. 4.
12. Турботливо про майбутнє // Наше слово. – 1988. – № 28. – С. 1.
13. У вирі подій часу. З Президії ГП УСКТ // Наше слово. – 1989. – № 52. – С. 1.
14. Чех М. Чи і чому потрібна нам нова (і яка) організація? / М. Чех // Наше слово. – 1990. – № 1. – С. 1, 3-4.
15. Швидюк С. Зростання суспільно-політичної активності української меншини в Польщі у період конструктивної кризи кінця 1980-х років / С. Швидюк // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – 2005. – Т. 10-11. – С. 376-382.
16. Czech M. Kalendarium ukraińskie / M. Czech // Ukraińcy w Polsce 1989-1993: Kalendarium. Dokumenty. Informacje, pod red. M. Czecha. – Warszawa: Związek Ukraińców w Polsce, 1993. – S. 7-72.
17. Drodz R. Polityka władz wobec ludności ukraińskiej w Polsce w latach 1944-1989 / R. Drodz. – Warszawa: Tyrsa, 2001. – 380 s.
18. Łodziński S. Równość i różnica: mniejszości narodowe w porządku demokratycznym w Polsce po 1989 roku / S. Łodziński. – Warszawa: SCHOLAR, 2005. – 320 s.
19. Syrnok J. Ukraińskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne (1956-1990) / J. Syrnok. – Wrocław, 2008. – 515 s.

УДК 94:323(594)

А. Галушка-Адайкін

КРИЗА РЕЖИМУ «НОВОГО ПОРЯДКУ» В РЕСПУБЛІЦІ ІНДОНЕЗІЯ

У статті висвітлюється еволюція Республіки Індонезія протягом неповних десяти років: від 1989 року й до 1998 року. Увага акцентується на кризовій ситуації в якій опинилась країна, на неспроможності існуючої на той час влади в особі президента Сухарто подолати цю суспільно-політичну кризу й розпочати реформування індонезійської держави.

Ключові слова: вибори, криза, корупція, партія, Сухарто.

The article highlights the evolution of the Republic of Indonesia in less than ten years, from 1989 to 1998. Attention focuses on the crisis in which the country found itself, on the incompetence of the existing at that time power in the person of President Suharto to overcome the socio-political crisis and begin the reformation of the Indonesian state.

Keywords: election, crisis, corruption, party, Suharto.

Наприкінці 80-х років – початку 90-х років ХХ століття світовий устрій змінився: поразка в «Холодній війні» та розпад Радянського Союзу призвів до того, що уряди західних країн вже не так потребували співпраці із режимами країн «третього світу». У той же час в самій Індонезії уряд обрав більш жорстку політику, побоюючись можливості розпаду схожого на радянський, виходячи з мультіетнічності країни. Сухарто та його прибічники звернулись до більш жорсткого керування країною після того, як зрозуміли, що основа режиму, тобто середній клас, вже не так толерантно ставиться до існуючого уряду.

Головною метою даної статті є відтворення суспільно-політичного життя Індонезії в епоху занепаду багаторічного режиму «Нового Порядку» й подій, що передували падінню режиму Сухарто у 1998 році.

Серед праць стосовно проблематики, що досліджується, слід виділити роботу Шварца, який детально дослідив розвиток Республіки Індонезія протягом 1990-х років [15], дослідження Ісванді щодо ролі військових у створенні авторитарного режиму в країні та їхньої участі у економічному житті країни [11], працю Енклофа, який проаналізував передумови падіння режиму «Нового Порядку» [5], політичну біографію другого президента Індонезії Сухарто, що була написана Елсоном [4].

Падіння радянської імперії деякою мірою збентежило Сухарто та його оточення, вони розуміли, що подібний сценарій може бути розіграний і в самій Індонезії. Найбільш важким для індонезійського керівництва стала нова поведінка США. Віднині Сполучені Штати стали одною єдиною силою в цілому світі й більш не потребували загравати з лідерами країн Азії, Африки, Центральної та Південної Америки для того, щоб вони залишалися в антирадянському клубові. Події у травні 1989 року на площі Тянаньмень у Пекіні ще більше зміцнили думку в ланках американського уряду та в урядах західноєвропейських країн про припинення тісної співпраці з диктатурами, авторитарними режимами тощо. В 1989 році Сухарто відвідав Радянський Союз.

Побачене, а саме приближення розпаду, ще більше зміцнило думку Сухарто о необхідності зміни внутрішньої політики. В цьому ж році Сухарто зробив багато чого для нормалізації відносин з Китайською Народною Республікою, а наступного року він та прем'єр-міністр КНР Лі Пень обмінялися візитами. В самій Індонезії уряд продовжував політику, розпочату ще наприкінці 70-х років. Урядом штучно було спровоковано конфлікт в керівних ланках PPP та Демократичної партії. В 1990 році як попередження можливого спалаху радикального руху в країні було проведено страту чотирьох засуджених ще у 60-х роках. Був заборонений друк та розповсюдження «New York Times» в Індонезії після того, як в цій газеті була надрукована стаття щодо бізнесу родини Сухарто. International Herald Tribune було заборонено протягом чотирьох місяців. 50 дисків були вислані з Індонезії, були заборонені літературні твори певних авторів, заборонені театральні постановки певних п'єс.

Наприкінці 80-х років ситуація на півночі Суматри в Ачехі стала загрожувати цілності держави. Головним чинником подальшої ескалації конфлікту були економічні причини. Видобуток нафти та газу в промислових районах Ачеху на той час становив приблизно 20% від ВВП Республіки Індонезія, при цьому тільки 1% від річного бюджету напряму повертався до регіону. У 1989 році Ачех отримав нову назву – «Зона військових дій» (Daerah Operasi Militer). До Ачеху був введений корпус генерала Прабово.

У жовтні 1989 року Папа Римський Йохан Павло II відвідав столицю Східного Тимору – Ділі. Церковна служба, яку очолював голова католицької церкви, зібрала приблизно 10 тисяч осіб і закінчилася демонстрацією з відверто антиіндонезійськими закличками та гаслами про скоріше здобуття Східним Тимором незалежності. Під час цієї демонстрації індонезійська поліція затримала 140 чоловік. Слід зазначити, що католицизм набув дуже швидкого розповсюдження серед мешканців Східного Тимору. Ще у 1952 році на Східному Тиморі було лише 13% католицького населення, решта залишалася анімістами, 1973 року – кількість католиків досягла 29% , вже у 1990 році – більше 80% від загального населення признавали владу Папи Римського, нарешті, у 1994 році загальна кількість католиків досягла 90%. Таке бурхливе зростання прибічників католицизму можна пояснити й вдалою місіонерською роботою Ватикану й самим, можливо, напівсвідомим бажанням східнотиморців відокремити себе від мусульман Індонезії. Після декрету Сухарто у якому заборонялось користуватися португальською мовою, східнотиморська католицька церква зробила вибір на користь «тетун», однієї з локальних мов, яка стала мовою церковної служби, а згодом отримала статус національної мови.

Сухарто став помітно більш релігійним. В 1991 році він зробив хадж до Мекки і став називатись «Хаджі Мухаммад Сухарто». Він також шукав підтримки серед відомих індонезійських бізнесменів малайського походження, які зазвичай були правовірними мусульмани. Він видав наказ за яким бізнесмени-малайці отримували низку пільг у порівнянні із етнічними китайцями, однак цей наказ мало що змінив, що ще раз засвідчило величезну роль чуконгів в житті країни та ще більше зробило китайське населення країни мішенню для критики з боку інших етнічних груп.

Зусилля Сухарто щодо ісламізації принесли свої результати. Жінкам було дозволено носити джільбаб, хустку, що покриває волосся. Навчання з теорії Ісламу в школах було поглиблено, було встановлено тяжкі кари для тих, хто будь-яким чином публічно образить Іслам. Гучно почали лунати голоси консервативного крила мусульман, що почали призивати до обмеження ролі жінки в суспільстві роллю дружини та господарки.

Корупція в Індонезії на початку 90-х років досягла свого апогею, вона стала чимось на кшталт частини культури й стала відома не тільки в самій країні, а й за її кордонами. Усі діти Сухарто стали не просто мультимільонерами, а мільярдами, звісно у перерахунку на американські долари, а не на індонезійські рупії. Найбільш багатим серед трьох доньок та трьох синів Сухарто був його молодший син Хутомо Мандала Путра, на прізвисько Томмі. Чуконги становились все багатішими: приблизно 70% від усього приватного підприємництва знаходилося в руках чуконгів. Серед великих бізнесменів лише один етнічний малаєць Абуризал Бакрі вважався гідним конкурентом родинам чуконгів Салім, Астра та Дхармала. Декілька великих скандалів було пов'язано із нецільовим використанням або перебільшеною виручкою тропічних лісів Індонезії. Ще у 1950 році на території Індонезії нараховувалося приблизно 152 мільйони гектарів лісу, а вже к 1989 року ця кількість зменшилась майже на 30%, приблизно до 109 мільйонів гектарів. Ще в першу декаду правління Сухарто права на вирубку лісів за дуже низьку орендну платню було віддано концесіям чуконгів та військовим, які пізніше віддали цю справу у суборенду малайзійським та філіппінським підприємствам. Головною фігурою, яка мала надприбутки з вирубки індонезійських лісів був чуконг, а й з тим близький друг Сухарто, Боб Хасан. На початку 80-х саме Індонезія вважалась найбільшим експортером тропічної деревини твердих порід. Ця вирубка призвела до спустошення земель, особливо це відчувалося на Калімантані. Більше 2 мільйонів представників племені даків були змушені залишити свої землі в пошуках лісу. В 1981 році на Калімантані сталася лісова пожежа, що, можливо, є найбільш серйозною за всю історію людства: протягом двох років горів ліс на острові, як результат 3.6 мільйонів гектарів лісу згоріло.

У 1990 році після нападу бойовиків GAM на базу ABRI у Кітамакмурі, кількість індонезійських солдат в Ачеху була подвоєна (до 12 тисяч). Взагалі, якщо брати період 1989-1996 рр., то протягом нього, за даними міжнародних організацій з захисту прав людини, під час конфлікту у регіоні загинуло приблизно 2000 чоловік.

В 1990 році Абдурахман Вахід здивував багатьох послідовників, оголосивши про ідею створення банку, що кредитував би сільських підприємців та селян. Цей банк мав би працювати за західним принципом процентів зі внеску, що взагалі-то йде у розріз із Кораном. Що ще більше здивувало, партнером цієї програми став Банк Сумма, що належав до промислової групи Астра, що належала родині християн-чуконгів Сурьяджая. За планом повинно було відкрито 2 тисячі філіалів, однак перед об'явленням банку Сумма банкрутом у 1992 році за борги у розмірі 720 мільйонів було відкрито лише 9 філіалів. Взагалі-то ці філіали були цілком успішними: за два роки існування 4 з них закінчували рік з прибутками, інші виходили на нуль. Активи банку Сумма були викуплені газетою Jawa Pos, консорціум Астра став частиною консорціумів, що належали найбільш впливовим чуконгам Праджого Пангесту та Ліем Сіу Ліонгу.

В 1991 році був заснований банк Муамалат, в основі функціонування якого були ісламські принципи. Сам Сухарто фінансово допоміг у створенні даної фінансової структури, надавши кошти з одного із свої багатьох численних фондів. Цікаво, що пізніше, коли в Індонезії розпочнується фінансова криза, саме банк Муамалат завдяки своїй ортодоксальності зазнає найменших втрат у порівнянні з іншими банками, що існували на засадах сучасних економічних законів.

12 листопада 1991 року у Східному Тиморі відбулась подія, що отримала гучний резонанс у світі. На цей день активістами руху за незалежність Східного Тимору була запланована акція протесту проти дій індонезійського уряду на кладовищі Санта-Круз у столиці Східного Тимору Ділі. Кладовище Санта-Круз було обрано, тому що на ньому був похований вбитий місяць тому активіст анти індонезійського руху. У цій акції повинна була також взяти участь парламентська делегація з Португалії, однак вона не отримала на це дозволу від Джакарти, з огляду на те, що делегація повинні були супроводжувати журналісти, які, на погляд уряду Індонезії, підтримували Fretelin. У той час, як процесія підійшла до кладовища, індонезійські військові відкрили вогонь по маніфестантах. Протягом деякого часу ці події залишалися невідомими для світової спільноти, тому що індонезійський уряд усіма можливими засобами намагався уникнути розголошення про події у Ділі. Однак завдяки двом британським журналістам, які змогли таємно вивезти плівку із записом розстрілу маніфестантів, світ побачив, що відбулось у столиці Східного Тимору 12 листопада 1991 року.

Незважаючи на те, що вибори до парламенту, що відбулись у червні 1992 року, знов були виграні Голкарком, правляча партія була занепокоєна результатами голосування. Голкар набрав 68.1% голосів, що на 5.1% менше ніж на попередніх виборах у 1987 році. PPP набрало на 1% більше, тобто отримало 17%, а не 16%, як раніше. Демократи ж зробили прорив отримавши 14.9% голосів виборців. Такий прорив був обумовлений прекрасною, навіть революційною, передвиборчою кампанією демократів на чолі з Сурджаді. Демократи закликали до введення обмеження президентського строку, позиціонували себе захисниками бідного населення та єдиною в країні дійсно опозиційною силою.

Відносини між ABRI та Сухарто є своєрідною комбінацією взаємозалежності та взаємної недовіри. Й ця недовіра ще більше поглибилась після того, як у березні 1993 року Сухарто було обрано на шостий президентський строк. Військові бажали, щоб Сухарто обрав на посаду віце-президента Трі Сутрісно. Сухарто ж мало того, що не призначив його на цю посаду, так ще й створив уряд, до складу якого увійшли прямі вороги військових, перш за все, Хабібі та інші прибічники розвитку Індонезії за прикладом Південної Кореї, тобто розвитку технологій, а не мілітаристський шлях еволюції країни. Мурдані був звільнений з посади міністра

оборони. На вищі керівні посади в ABRI були призначені або родичі, наприклад, шурин Сухарто Вісмой очолював штаб, або друзі, наприклад, генерал-лейтенант Фейсал Танджунг був призначений командуючим ABRI. Більшість офіцерів вищою та середнього рівня були обурені таким ставленням президента до себе. Серед військових почали лунати голоси, що потрібно шукати людину, яка б змінила Сухарто на посаді президента та відновила статус ABRI як головної, вірніше, єдиної сили в країні. Багато хто вважав, що Три Сутрісно міг би підійти на роль нового лідера країни.

Занепокоєний результатами виборів до нижньої палати парламенту, Сухарто розпочав активні дії, спрямовані проти своїх супротивників з невійськового кола. По-перше, він провів зміни всередині Голкару: відданий президенту Хармоко був призначений головою партії, донька Сухарто Тутут була призначена його замісником, а син Бамбанг – скарбником партії. Після цього він втрутився у вибори голови Демократичної партії Індонезії, завдавши Сурджаді стати головою партії. Пізніше він також заважав Мегаваті Сукарнопутрі, доньці Сукарно, бути обраною на цю посаду. Однак у грудні 1993 року вона все ж таки була обрана головою партії після того, як вищий керівний склад партії відкрито заявив про тиск з боку діючого уряду та особисто Сукарно. Президенту та уряду нічого не залишалось, як погодитись з кандидатурою Мега (скорочення від Мегаваті, що загалом використовується в Індонезії).

В Індонезії із кожним днем все більш відчутною ставала напруга в суспільстві, загроза соціального конфлікту вже була не такою примарною. По всій країні почали відбуватися події, хоч і не загальноіндонезійського масштабу, але такі, що відображали поступову дестабілізацію в Індонезії. В 1993 році сталося декілька інцидентів, під час яких ABRI застосовувало силу або зброю проти мусульманських лідерів та їх послідовників, проти представників селянства та робітничого класу. Так у 1994 році у місті Медан демонстрація, що проходила неформальним об'єднання робітників SBSI (Serikat Buruh Sejahtera Indonesia, Союз процвітаючих робітників Індонезії), перетворилась на антикитайське заворушення, під час якого був вбитий один з китайських бізнесменів. Командуючий ABRI Фейсал Танджунг побачив в SBSI нащадка Компартії, як результат лідер SBSI Мухтар Пакпахан був заарештований, а його Союз заборонений.

Незважаючи на стабільне зростання річного ВВП Індонезії на рівні вище 5% у середині 90-х років, ситуація в економічній сфері була досить хиткою. Зовнішній борг Індонезії виріс до 84 мільярдів американських доларів, й більша частина цього боргу належала приватному сектору бізнесу. Деякі фахівці навіть наводили цифру у 100 мільярдів американських доларів, що країна була винна іноземним урядам та підприємствам. Взагалі, іноземні інвестори стомлені корупцією в індонезійському світі бізнесу, почали зменшувати інвестиції в країну: так ця сума з 33 мільярдів американських доларів у 1990 році зменшилась до 7 мільярдів у тій самій валюті у 1993 році.

Уряд відреагував на падіння інвестицій, певні програми заохочення інвестицій допомогли покращити ситуацію. Економіка знов почала розвиватись швидкими темпами, рівень розвитку ВВП у 1995 році навіть перевищив 8%. Однак інфляція в країні нічим не поступалась рівню розвитку ВВП, що знов призвело до погіршення ситуації вже у другій половині 90-х років XX ст.

У 1992 році Хабібі, який на той час очолював Департамент управління стратегічної промисловістю (Badan Pengelola Industri Strategis, BPIS), вирішив купити для країни 39 кораблів, що колись належали Німецькій Демократичній Республіці. Загальна вартість цих кораблів, а також вартість їхнього ремонту коштувала країні 482 мільйони американських доларів. Мас-медіа Індонезії обрушили шквал критики на уряд стосовно цього проекту. Уряд відразу ж відреагував на цю критику, а й іноді сатиру, репресіями проти відповідних видань. Були закриті журнали Editor та Detik, найбільшою ж несподіванкою стало закриття журналу Tempo, щотижневого видання, що протягом 23 років було форумом індонезійської інтелігенції. Гуванан Мухамад, видавець та редактор журналу, довів справу до суду й, що було несподіванкою, у 1995 році державний та апеляційний суди Індонезії видали наказ уряду про заборону журналу не відповідним закону. Однак так нічого й не змінилось: журнал більше не продавався на вулицях Індонезії. Рішенням редакційної колегії журнал почав видаватись в електронному варіанті в Інтернеті.

Сухарто, Хабібі та апарат держбезпеки розглядали особу Абдурахмана Вахіда як потенційну загрозу існуючому режиму. Гус Дур дуже критично висловлювався стосовно діяльності ICMI (Katan Cendekiawan Muslim Indonesia, Асоціація індонезійських мусульманських інтелектуалів). Абдурахман Вахід був напевно єдиним представником політичної еліти, хто не боявся підвергати критиці президента країни. У 1992 році Сухарто вирішив посилити позиції Ісламу на рівні початкових та середніх шкіл, що викликало нищівну критику з боку Абдурахмана Вахіда, який попередив президента, що подібні заходи можуть привести країну до повторення іранського варіанту еволюції держави.

В середині 90-х стали відчутні результати ісламізації в лавах ABRI. Вісмой, шурин Сухарто, був відправлений на пенсію з посади голови штабу збройних сил. На його місце був призначений генерал Хартоно, відданий Сухарто офіцер, відомий своєю чіткою промусульманською позицією. Він та Фейсал Танджунг вважали за необхідне зміцнення позицій Ісламу в країні як противагу таким шкідливим, на їх погляд, явищам як глобалізація, Інтернет, західна демократія. Вони розкритикували китайських бізнесменів, які, знов таки на їх погляд, ставали багатішими за рахунок бідного малайського населення країни. Саме завдяки їхньому тиску урядом була прийнята Програма Партнерства, згідно до якої усі підприємства та фізичні особи, які заробляли більше 45 тисяч американських доларів на рік, були зобов'язані сплачувати додаткові 2% податку до спеціального фонду на чолі якого був сам Сухарто і до завдань якого входило надання допомоги незаможним верствам населення.

У 1996 році стало відчутно, що більшість населення вже не бажає бачити Сухарто та його найближче оточення на чолі держави. Навіть офіцерський склад ABRI, основа режиму, втомився від існуючого режиму. Найбільше обурення індонезійської спільноти викликала жадібність дітей Сухарто, які використовували будь яку нагоду для власного збагачення. Довгий час дружина Сухарто Ібу Тьен, незважаючи на те, що сама була причетна до корупції та різноманітних махінацій, стримувала своїх дітей, але її смерть у квітні 1996 року остаточно розв'язала руки її дітям. Серед індонезійського населення довгий час ходили чутки, що померла вона не від захворювання, а тому що отримала кулю, розділяючи власних дітей, які посварились із-за грошей. Правда це чи ні – невідомо, але ж сам факт того, що індонезійське населення могло в це повірити є невідпорним доказом того, що режим вже наскрізь прогнив.

Великий скандал в світі індонезійського бізнесу розгорівся на початку 1996 року. Було вирішено створити власну марку автомобілю. Для цього виконання цього проекту виробник звільнявся від податків. Рішенням президента контракт на створення нового автомобіля отримали Томмі Сухарто та південнокорейська компанія Kia. Однак стало відомо, що насправді ані Томмі, ані південнокорейці не збираються створювати індонезійський національний автомобіль: він на 100% буде південнокорейський, однак завдяки розпорядженню президента він буде звільнений від усіх податків та імпортних мит. Томмі сказав, що він направить до Південної Кореї 45 тисяч індонезійських робітників, що зробить цей автомобіль національним. Найбільш абсурдною стала назва цього нового витвору – Тімор. Сухарто погодився на імпорт 45 тисяч одиниць Тімору на перший рік. Ця афера викликала обурення з боку Японії та США, ці дві країни звернулись до СОТ із доказами порушення Індонезією правил міжнародної торгівлі.

Для того, щоб Демократична партія на чолі із Мегаваті Сукарнопутрі не стала серйозною загрозою уряду, режим вдав до жорстких заходів боротьби. Військовим вдало маніпулювати деякими особистостями в складі Демократичної партії, так, що їм вдалось на позачерговому конгресі партії звільнити Мегаваті з посади голови партії та повернути Сурджаді, якого раніше вони побиювались більше ніж доньку батька індонезійської революції. Однак Мегаваті відмовилась признавати результати партійних виборів. Велика кількість прибічників встановлення демократії в країні, бідні прошарки населення вийшли на вулиці індонезійських міст для того, щоб висловити підтримку боротьбі Мегаваті Сукарнопутрі.

27 липня 1996 року на центральний офіс Демократичної партії блоку Мегаваті було скоєно напад. Група нападників буцімто була з фракції Сурджаді, однак той факт, що серед них були переважені преманами (щось на кшталт рекетирів) військові, а також цивільні, що мали відношення до ABRI, підтверджує те, що напад був спровокований існуючим режимом. В результаті нападу був зруйнований офіс партії, декілька осіб загинуло та десятки поранено. Це призвело до масових заворушень в Джакарті, що тривали дві доби, під час яких загинуло 5 осіб, 149 було поранено та 74 людини зникли без вісті. Більшість зниклих була числа затриманих військовими у перші години заворушень. У організації цих заворушень уряд звинуватив невелику студентську партію, пов'язану із робітничим класом, Народно-демократичну партію (Partai Rakyat Demokratik, PRD). Лідери цієї партії та Мухтар Пакпахан були затримані та звинувачені у спробі повернення комуністичного руху до Індонезії. Більшість мусульманських організацій країни підтримали військових у їхній боротьбі проти неокомунізму.

У 1996 лідери східнотиморського руху визволення єпископ Бело та Рамон Рамос-Хорта, отримали Нобелівську премію миру. Уряд дуже негативно сприйняв цю новину, вважаючи, що сепаратисти не можуть бути нагороджені подібною нагородою. Під тиском ООН та особисто її Генерального секретаря Кофі Аннана уряд Республіки Індонезія пішов на зближення з Португалією, яка до цього, з огляду на східнотиморське питання, не підтримувала дружніх стосунків з Індонезією. 5 серпня 1997 року було підписано договір про співпрацю між Республікою Індонезія та Португалією, в межах якого передбачалось звільнення частини активістів Fretelin, ув'язнених в індонезійських тюрмах та впровадження більш широкої автономії для Східного Тимору до кінця 1998 року.

Вже через тиждень, 13 серпня 1997 року в Женеві було підписано Меморандум порозуміння між офісом Генерального Комісара з захисту прав людини та урядом Республіки Індонезія. Відповідно до меморандуму Генеральний Комісаріат з захисту прав людини відкривав в Індонезії своє представництво, офіцери якого б мали право на вільне відвідування будь-яких територій Республіки Індонезія. Офіцерами індонезійського представництва Генерального комісаріату з захисту прав людини повинна була бути впроваджена відповідна база для створення внутрішньоіндонезійських нормативних актів, спрямованих на демократизацію суспільно-політичного життя країни.

Парламентські вибори 1997 року були одними з найважчих та непередбачуваних у всій індонезійській історії. По всій країні відбувались маніфестації та демонстрації, що часто-густо закінчувались сутичками представників різних політичних поглядів. Результати виборів були несподіваними: Демократична партія повністю програла вибори, отримавши лише 3% голосів, що було обумовлено невірною стратегією передвиборчого альянсу Абдурахмана Вахіда та Мегаваті Сукарнопутрі. PPP отримало 22.5% голосів, Голкар – 74.5%. Іронія в тому, що урядова партія отримала найбільшу кількість голосів виборців у той час, коли сам режим вже агонізував.

Фінансова криза в Азії почала поширюватись з Таїланду. Протягом лише декількох тижнів тисячі компаній в Індонезії стали банкрутами, зникли заощадження середнього класу, мільйони людей стали безробітними. Незважаючи на скрутну економічну ситуацію, уряд все рівно стояв на захисті фінансового добробуту режиму.

Сама основа режиму, тобто постать самого Сухарто, вже не була такою ж міцною як це було раніше. В 1996 році він поїхав на обстеження серця та нирок до Німеччини і хоча стан його здоров'я був визнаний добрим в 1997 році, у віці 76 років, у Сухарто стався невеликий серцевий напад.

У січні 1998 року був надрукований план фінансового розвитку держави, розроблений урядом, але він був повністю абсурдним з огляду на те, що всі прорахунки велись на підставі старого курсу індонезійської рупії по відношенню до американського долара. Лідери провідних країн світу, включаючи Білла Клінтона та Гельмута Коля, почали давити на Сухарто, змушуючи його прийняти пропозицію МВФ стосовно реформування індонезійської економіки. Сухарто, за порадою Міжнародного Валютного Фонду, припинив субсидування товарів першої необхідності для стабілізації економіки та припинення інфляції. Виникли проблеми з продуктами нафтогазового комплексу, при тому, що Індонезія входить до групи найбільших експортерів нафти в світі. Сухарто деякий час прислуховувався до порад МВФ, однак згодом він змінив своє ставлення до цих порад, що призвело до ще більшого падіння курсу рупії. Наприкінці січня Сухарто робить заяву, що він висуває свою кандидатуру на чергові президентські вибори.

Речник Асоціації жінок Індонезії в Вищому Суді Срівіянти зробила заяву, що кількість безробітних сягнула найвищого рівня за весь час існування Республіки Індонезія й цей процес продовжується.

У лютому 1998 року президент призначає Віранто командуючим ABRI, а свого зятя генерал-лейтенанта Прабово командуючим військами спецпризначення (Kostrad). У березні Сухарто був всьоме був обраний президентом країни, Хабібі став віце-президентом, як того й хотів Сухарто. Новий уряд став своєрідним зібранням родини президента та його найближчих друзів. Його донька Тутут стала міністром по соціальних справах, Боб Хасан отримав посаду міністра торгівлі. Лише одиниці дійсно справжніх політиків та економістів зайняли свої місця у новому уряді.

Джерела та література

1. Anderson B. Violence and the State in Suharto's Indonesia. – Ithaca: Southeast Asia Program, Cornell University, 2001.
2. Arba M., Syairojin. Demitologisasi Politik Indonesia: Mengusung Elitisme dalam Orde Baru. – Jakarta: Pustaka Cidesindo, 1998.
3. Culla A. S. Patah Tumbuh Hilang Berganti: Sketsa Pergolakan Mahasiswa dalam Politik dan Sejarah (1908-1998). – Jakarta: Raja Grafindo Persada, 1999.
4. Elson R. Suharto: a Political Biography. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
5. Enklof S. Indonesian Politics in Crisis: the Long Fall of Suharto, 1996-1998. – Copenhagen: NIAS, 1999.
6. Fatah E.S. Konflik, Manipulasi dan Kebangkrutan Orde Baru. – Jakarta: Burung Merak Press, 2010.
7. Fattah A. Demiliterasi Tentara Pasang Surut Politik Militer 1945-2004. – Yogyakarta: LKiS, 2005.
8. Haris S. Mengugat Politik Orde Baru. – Jakarta: Grafiti Press, 1998.
9. Hill H. Indonesia's New Order: the Dynamics of Socio-Economic Transformation. – St.Leonards: Allen&Unwin, 1994.
10. Imawan R. Membelah Politik Orde Baru. – Yogyakarta: Pustaka Pelajar, 1997.
11. Iswandi. Bisnis Militer Orde Baru, Keterlibatan ABRI dalam Bidang Ekonomi dan Pengaruhnya terhadap Pembentukan Rejim Otoriter. – Bandung: Remaja Rosdakarya, 1998.
12. Jaiz H. Di Bawah Bayang-Bayang Soekarno, Soeharto: Tragedi Politik Islam Indonesia dari Orde Lama hingga Orde Baru. – Jakarta: Darul Falah, 1999.
13. Lay P.C. Komnas HAM 1993-1997 – Pergulatan Dalam Otoritarianisme. – Yogyakarta: Fisipol UGM, 2002.
14. Oppusunggu. Sumber Krisis Moneter Indonesia. – Jakarta: KPG, 1998.
15. Schwarz A. A Nation in Waiting: Indonesia in the 1990s. – St.Leonards: Alien&Unwin, 1999.
16. Winters J.A. Dosa-Dosa Politik Orde Baru. – Jakarta: Djambatan, 1999.

УДК 94(420).086+327.56(061.1)“1990/2014”

А. Грубінко

ПЕРІОДИ І ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ПОЛІТИКИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЩОДО СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ І БЕЗПЕКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЄС (1990-2014 рр.)

У статті досліджено періоди і фактори розвитку політики Великої Британії щодо СЗППБ ЄС у 1990 – 2014 роках. Автором запропоновано періодизацію політики країни щодо СЗППБ ЄС, що дало можливість здійснити системний аналіз особливостей участі Великої Британії у зовнішній політиці і політиці безпеки Союзу у хронологічній послідовності, зробити висновок про характер і рівень впливу зовнішньої політики цієї держави на розвиток євроінтеграції у вказаній сфері. Основні критерії періодизації – перманентні зміни у тактичних підходах керівництва країни до участі в євроінтеграції та етапність нормативно-інституційних змін в ЄС.

Ключові слова: Велика Британія, СЗППБ ЄС, євроінтеграція, періодизація, зовнішня політика, політика безпеки та оборони.

In the article periods and factors of development Great Britain's policy in relation to CFSP of EU in 1990 – 2014 years are investigational. An author is proposed periods of country's policy of in relation to CFSP of EU, that enabled to realized the analysis of the systems features of Great Britain's participation in a foreign and security policy of Union in a chronologic sequence, to draw conclusion about character and level of influence Britain's foreign policy on development Euro-integration in the indicated sphere. Basic criteria of division into periods are permanent changes in the tactical going leaders of country to participating in Euro-integrations and stage of normatively-institutional changes in EU.

Keywords: Great Britain, CFSP of EU, Euro-integration, division into periods, foreign policy, security and defence policy.

Сучасна система міжнародних відносин переживає непрості часи зламу усталених колективних уявлень про стабілізацію європейської системи безпеки у період постбіполярного світоустрою. Відродження елементів блоково-цивілізаційного протистояння у зв'язку з агресією Росії на території України актуалізує необхідність переосмислення політики провідних суб'єктів міжнародних відносин в Європі упродовж останніх двадцяти років з метою врахування допущених помилок, розробки перспективної стратегії розвитку систем європейської і глобальної безпеки. Одним з таких суб'єктів став Європейський Союз, який